

FESTIVAL VAN VLAANDEREN MECHELEN PRESENTEERT

Beethoven Bubbels

ZA 01.08 – 20:30

Maneschijn uit Wenen

Jos van Immerseel

70 % klavier
30 % maanlicht

LOCATIE

Sint-Pieter-en-Paulkerk

BEZETTING

Jos van Immerseel, *piano*

Programm

L. van Beethoven

Sonate (9) op. 14/1 E

Sonate (14) op. 27/2 cis (Mondschein)

Rondo op. 51/2 G

Sonate (18) op. 31/3 Es

Inleiding

Beethoven in het maanlicht

Naast zijn Symfonieën en Strijkkwartetten behoren de 32 pianosonaten die Ludwig van Beethoven tussen 1795-1822 schreef tot een van de indrukwekkendste verwezenlijkingen van de westerse muziek. Vooral de kwaliteit van het geheel is verbazingwekkend, wetende dat hij het leeuwendeel schreef toen hij bijna niet meer hoorde. Niet voor niets beschouwde Hans van Bülow, een beroemde 19de-eeuwse dirigent en pianovirtuoos, de sonates als het Nieuwe Testament, terwijl Bachs Wohltemperierte Klavier de rol van het Oude Testament vervulde. Deze klavierwerken zouden de grootste componisten van de negentiende eeuw, waaronder Schubert, Schumann, Berlioz, Brahms, Liszt ... diepgaand inspireren.

Wanneer Beethoven startte met een nieuwe sonate, probeerde hij telkens heel anders te componeren. Hij wilde het publiek steevast verrassen door vastgelegde regels en verwachtingspatronen te doorprikken. Hij kon dit bewerkstelligen omdat hij de pianoforte door en door kende. Beethoven stond bekend als een van de grootste improvisatoren. Als hij bijvoorbeeld zijn Pianoconcerto's speelde, deed hij dit niet met een volledig uitgeschreven partituur voor zich, maar aan de hand van schema's met summiere aantekeningen. Zijn vrije geest is waarschijnlijk de belangrijkste reden waarom hij telkens fris voor de dag wist te komen.

Met de Negende Pianosonate (1799), die hij opdroeg aan barones Josephine von Braun, schreef Beethoven een werk dat nog sterk in lijn ligt met de traditionele klassieke sonates van Haydn en Mozart. Het eerste deel is vormelijk opgebouwd als een sonatevorm. Deze driedelige opbouw, bestaande uit een expositie, doorwerking en reprise, is de fundamentele basis van een klassieke sonate.

De expositie van het Allegro vangt zorgeloos aan met een eenvoudig thema in de rechterhand, terwijl de linkerhand de melodie ondersteunt met een begeleiding van achtste noten. Er lijkt geen vuiltje aan de lucht, maar bij een tweede herhaling doorspekt Beethoven het thema met enkele dynamische verrassingen als contrasten tussen luid en zacht en onaangekondigde sforzato's. In combinatie met enkele harmonische vrijheden, krijgt de sonate hierdoor een expressiever karakter dat de sfeer van de doorwerking anticipeert. In de doorwerking gebruikt Beethoven de ingrediënten van de expositie, maar demonteert deze om ze daarna op een nieuwe manier terug in elkaar te zetten. Je herkent nog flarden van de verschillende thema's, maar ze zijn minder omljnd. Daarnaast intensiveert hij ook de harmonische veranderingen en dynamische contrasten. Na dit spanningsvolle middendeel, keert in de reprise (een herhaling van de expositie) de rust terug.

Na het walsachtige Allegretto, besluit de sonate met een rondo. Een rondovorm is vergelijkbaar met de structuur van een popliedje met strofes en een terugkerend refrein. Beethovens refrein klinkt sterk gedecideerd, en zorgt voor een stevig fundament waarin hij in de episodes (of de strofes) rijkelijk hierop kan variëren. Voor Beethoven een makkelijk improvisatorisch kunstje.

Drie jaar later zou Beethoven met zijn Mondscheinsonate, een titel die de dichter Ludwig Rellstab aan het werk gaf, een verrassing van formaat doen. Vanuit traditioneel oogpunt zou je een levendige beweging verwachten in een sonatevorm, maar deze start met een Adagio sostenuto – een langzame beweging dus. Op een begeleiding van louter lange noten bouwt hij een beweging van berustende triolen. Met deze schrijftuur creëert Beethoven een inherente spanning: de triolen creëren het gevoel van een vooruitgang, maar de liggende akkoorden suggereren de stilstand. In combinatie met subtiele harmonische wijzigingen is dit misschien een van de redenen waarom dit bezwerende Adagio tot op de dag van vandaag blijft beroeren. Onze oren vandaag zijn natuurlijk al gewend aan dit overbekende langzame thema, maar voor het 19de-eeuwse Weense publiek was dit ronduit revolutionair. Doordat Beethoven vaststaande regels telkens in vraag stelde, is hij het prototype van een romantische componist die originaliteit, emotionaliteit en spontaniteit tot de belangrijkste estheticakenmerken verhief.

Ook het eerste deel van Achttiende Sonate is door het aarzelende karakter van de beginmaten atypisch. Het muzikale motief waarmee de sonate start is duidelijk herkenbaar door het gepunte ritme en de dalende intervalsprong. Dit motief wordt enkele keren herhaald, maar klinkt eigenaardig door het ontbreken van een harmonisch fundament. Pas in maat zeven wordt de uiteindelijke toonaard (Es) bevestigd, maar slechts voor heel even. Het is deze langdurende onopgeloste spanning die deze sonate intrigeert, en de meesterwerken van grote harmonische vernieuwers als Liszt of Wagner enkele decennia later zou voeden.

Maarten Sterckx

Biografie

Jos van Immerseel

Klavierspeler, dirigent, onderzoeker, collectionneur, professor: het werk van Jos van Immerseel is zijn leven en dat leven is muziek. Zijn voornaamste leraren waren Flor Peeters, orgel en compositie, Eugeen Traey, piano, Jef Alpaerts, kamermuziek, Lucie Frateur, zang, Kenneth Gilbert, clavecimbel, en Daniël Sternefeld, orkestdirectie. Autodidactische studies organologie, retoriek, Pianoforte en Clavichord.

In 1987 stichtte hij Anima Eterna Brugge, een symfonisch orkest dat steeds gebruik tracht te maken van de instrumenten die de componisten gekend en geïnspireerd hebben. Anima is in residentie in het Concertgebouw Brugge sinds 2003 waar het naast concerten, educatieve activiteiten i.s.m. het Concertgebouw ook haar CD's opneemt.

Van Immerseel doceerde jaren aan de Conservatoria van Antwerpen, Amsterdam en Parijs, en werd als gastdocent uitgenodigd door de Scola Cantorum Basiliensis (Basel), de Indiana University (Bloomington) en het Kunitachi-College (Tokyo).

Hij was gastdirigent bij vele orkesten, waaronder het Budapest Festival Orchestra, de Akademie für Alte Musik Berlin, de Wiener Akademie, het orkest van het Mozarteum....

Hij bouwde een unieke verzameling historische klavieren uit die hem soms vergezellen op zijn concerten en vaak ingezet worden bij CD-opnames.

Zijn werk is te beluisteren op meer dan 120 CD-s opgenomen voor Sony, Deutsche Grammaphone, Channel Classics en sinds een aantal jaren voor Alpha, één van de toonaangevende labels van Outhere Music.

In 2010 ontving hij de Carrière-prijs van de stad Bremen, in 2018 volgde de Klara-Carrière-Prijs. In 2019 werd hem door Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Cultuur, Sven Gatz een ereteken overhandigd omwille van een leven vol verdienste voor de Vlaamse klassieke muziek.

Momenteel werkt van Immerseel samen met het bestuur, team en musici van Anima Eterna Brugge aan de uitbouw van een sterk toekomstverhaal voor deze internationaal georiënteerde organisatie.

EXPERIMENT/IL
KUNST/THEATER/JAZZ/ACT
KLASSIEKE MUZIEK/POEZIE
DESIGN/FOTOGRAFIE/DANS
OUDE MUZIEK/LITERATUUR
OPERA/ARCHITECTUUR/
FILOSOFIE/FILMMUZIEK/
GESCHIEDENIS/ERFGOED/GA
HEDENDAAGSE MUZIEK/FEST
POLITIEK/ECONOMIE/WORK
PERFORMANCE/SOCIOLOG
CHANSON/SOUNDSC

Klara. Blijf verwonderd.

Together
everyone
achieves
more.

check out
our new
website!

Op momenten dat er niets fout mag gaan, moet u blindelings kunnen **vertrouwen** op uw audiovisuele partner. **Ervaren professionals** die uw wensen en verwachtingen omzetten in een excellente service, waar en wanneer u dat wilt. Avicom Group **verkoop**t en **verhuurt** audiovisueel en presentatiemateriaal om van uw event een onvervalst succes te maken. Koppel daar de **flexibele assistentie** van onze **gespecialiseerde technici** aan en slaap vanaf nu op beide oren.

Dacht u dat de perfecte AV-partner niet bestond? Iedereen kan zich natuurlijk vergissen...

Avicom
group

suikerkaai 40d // Industriezone 3a
1500 halle // +32 2 380 10 44
info@avicom.be // www.avicom.be

ARCO IS UW GDPR PARTNER

Arco streeft de GDPR richtlijnen na binnen onze Document Management en Workflow Management oplossingen bij al onze klanten.

Wij kunnen de bestaande situatie m.b.t. het in regel zijn met de GDPR-wetgeving beoordelen en de gewenste situatie vastleggen samen met de klant.

Een stappenplan naar de gewenste situatie met concrete acties is het resultaat van deze dienstverlening.

Hiervoor worden de volgende elementen binnen de GDPR-wetgeving nagestreefd:

- Rechtmatige, behoorlijke en transparante verwerking van de gegevens
- Juistheid van verwerking
- Integriteit en vertrouwelijkheid
- Welbepaald doeleinde bepalen
- Minimale gegevensverwerking verzekeren
- Beperkte bewaartermijn instellen
- Recht om vergeten te worden aantonen
- ...

Interesse?
www.arco.be

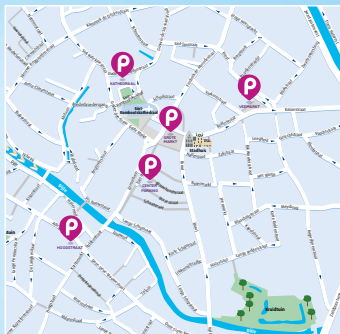
Arco
digital paperflow

Parkeer voordelig en veilig in
onze indigo parkings!

Komt u shoppen of moet u in
de buurt zijn?

Zet je wagen dan zeker bij ons!

Abonnementenformules voor
dagdagelijks parkeren ook mogelijk.

Voor meer info:
parkings.mechelen.be@group-indigo.com
be.parkindigo.com

INDIGO

RUIMTE VOOR DE TOEKOMST

COLOFON

ORGANISATIE

Dr. Jelle Dierickx
directeur
Michaela Defever
marketing & PR
Sara Seddouk
productie & zakelijk medewerker

PROGRAMMABOEK

Jelle Dierickx
Michaela Defever
Sara Seddouk

RAAD VAN BESTUUR

Marc De Geyter
voorzitter
Kris Vreys
ondervoorzitter
Ludo Kools
secretaris
Greet De Clerck
Liana Davtyan
François Mylle
Jerry Aerts
Bart Van Reyn
Annemarie Peeters
Annick Schramme
Björn Siffer

ALGEMENE VERGADRING

Michel Vanholder (voorzitter), Rogier Chorus, Bart De Nijn, Jeroen Martens, Heidi De Nijn, Frank Nobels, Tom Van den Eynde, Raymond Vanderwaeren, Nicole Van Dessel

GRAFISCH ONTWERP EN CAMPAGNEBEELDEN

www.emilielauwers.be

WETTELIJK DEPOT: D/2016/0180/37

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. Programma onder voorbehoud van wijzigingen. Het is niet toegelaten beeld- of geluidsopnamen te maken tijdens de concerten zonder expliciete toelating van de directie van het Festival van Vlaanderen Mechelen/Kempens.

CONTACT

Festival van Vlaanderen Mechelen

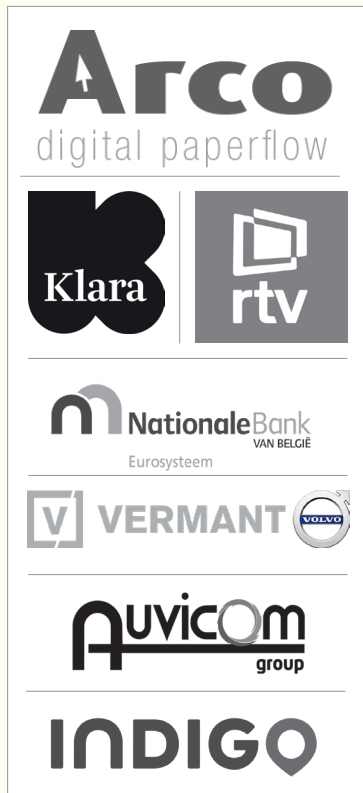
Zoutwerf 5, 2800 Mechelen
T +32 (0)15 26 23 41
mechelen@festival.be

www.lunalia.be

SUBSIDIENTEN

SPONSORS

PARTNERS

EUROPEAN FESTIVAL ASSOCIATION

Het Festival van Vlaanderen Mechelen maakt deel uit van de koepel Festival van Vlaanderen en is lid van de European Festival Association en de International Society for Contemporary Music.

